

УДК 81'367.622

Юносова В. О.,
кандидат філологічних наук, доцент,
Бердянський державний педагогічний університет
Yunol_65@mail.ru

ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ФОРМ РОДОВОГО ВІДМІНКА БАГАТОЗНАЧНИХ ІМЕННИКІВ ЧОЛОВІЧОГО РОДУ В СУЧАСНІЙ МОВНІЙ ПРАКТИЦІ

Анотація

У статті досліджено оформлення в родовому відмінку однини багатозначних іменників чоловічого роду II відміни, які можуть набувати закінчення *-а(-я)* або *-у(-ю)*. Розглянуто зміни в правописі вказаних закінчень, що відбулися на межі XX – XXI ст. З'ясовано низку чинників, що впливають на вибір однієї із флексій родового відмінка, зокрема проаналізовано їхнє вживання залежно від лексичного наповнення та морфологічної будови іменників у сучасній мовній практиці та простежено відображення цих змін у правописних виданнях.

Ключові слова: багатозначні слова, варіантні форми, чоловічий рід, родовий відмінок, правопис.

Summary

In the article the formation of the singular masculine nouns in the genitive case and second declination which can obtain the ending *- a(-я)* or *-у(-ю)* has been studied. The changes in orthography of these endings that occurred in the end of the XX-th and the beginning of the XXI-st centuries have been considered. A number of factors that influence the choice of one of the inflections of the genitive case have been researched; the usage in accordance with the lexical filling and morphological structure of these nouns in the modern language practice have been analyzed; the reflection of these changes in spelling publications have been traced.

Key words: polysemantic words, alternative forms, masculine, genitive case, spelling.

Мовні норми постійно еволюціонують. Зміни в мові відбуваються повсякчасно, у різні періоди історії з різною інтенсивністю. З кінця XX – початку XXI століття простежується прискорення темпів мовних змін, збільшується кількість варіантних реалізацій, що ускладнює їхній лексикографічний опис, оскільки словники не завжди встигають відбивати ці зміни. Трапляється, що те саме мовне явище лексикографічні видання репрезентують по-різному [2, 25].

Варіантність, тобто співіснування паралельних засобів вираження однакових значень, є наслідком мовного розвитку, наявності в мові одночасно старої та нової якості. Саме в період активізації суспільних змін, розширення функцій української мови як державної відбуваються зрушення літературної норми через виникнення значної кількості варіантних реалізацій. З одного боку, вони свідчать про могутній потенціал мови, адже з часом деякі з них набувають додаткових

семантичних і стилістичних відтінків; з іншого боку, такі паралельні форми розхитують норми літературної мови.

Яскравим прикладом варіантності форм, яка виявляється в усіх стилях української мови, є вагання щодо оформлення в родовому відмінку однини багатьох іменників чоловічого роду II відміни, які можуть набувати закінчення *-а(-я)* або *-у(-ю)*. Цьому питанню приділяли увагу більшою чи меншою мірою всі дослідники відмінкової системи іменників у сучасних східнослов'янських мовах та їхніх діалектах, а також лінгвісти, які вивчають мову в діахронному аспекті. Зокрема, про флексії *-а* та *-у* писали Ф. Буслаєв, О. Востоков, О. Шахматов, О. Пешковський, В. Виноградов, Л. Булаховський та ін.

Учені дослідили, що сучасні *-а* та *-у* в родовому відмінку однини іменників чоловічого роду є наслідком складного процесу взаємовпливів між формами іменників різних колишніх основ та проявом дії певних граматичних та акцентуаційних чинників. Флексії *-а(-я)* та *-у(-ю)* становлять успадковані з давньоруської мови флексії родового відмінка однини іменників з колишніми основами на *-о-*, *-jo-* та на *-й-*. Розпад старих типів відмінювання за основами й утворення нових за граматичними родами зумовили появу численних варіантних форм як у літературному, так і в діалектному мовленні.

У різних виданнях “Українського правопису” та нормативних словниках співвідношення між закінченнями *-а/-у* в родовому відмінку однини зазнавало змін. “Без перебільшення можна сказати, що навіть мовознавці змушені час від часу заглядати до словника, щоб перевірити, на чому власне вони самі спинилися” [1, 27].

Питання про співвідносність флексій *-а(-я)* та *-у(-ю)* в мові, їхню роль, функціональне навантаження й на сьогодні залишається актуальним. Цілком погоджуємося з О. Тараненком, що воно є “одним із найбільш складних і найменш послідовних положень українського правопису” [3, 90]. Це непросте питання, на нашу думку, необхідно розв'язувати, оскільки невизначеність, плутанина у вживанні закінчень аж ніяк не сприяє підвищенню грамотності суспільства. Важливого значення воно набуває ще й у зв'язку із зовнішнім незалежним оцінюванням учнів, “яке вимагає точних і чітких знань. Тим часом наш правопис далеко не сприяє цьому” [5, 22].

Мета нашого дослідження – виявити особливості вживання закінчень багатозначних іменників у родовому відмінку однини.

Флексії родового відмінка однини *-а(-я)*, *-у(-ю)* в іменниках чоловічого роду вживаються відповідно до групування цих іменників за семантичною ознакою. Такі правила подає “Український правопис”.

У деяких іменників зміна закінчення впливає на значення слова: *алмаза* (коштовний камінь) – *алмазу* (мінерал), *акта* (документ) – *акта* (дія), *апарата* (прилад) – *апарату* (установа) і т. ін. [4, 86]. Ці

рекомендації відбивають сучасні правописні видання. Попри це, на початку XXI ст. у мові ЗМІ та, на жаль, художньої літератури спостерігаємо численні випадки неправомірного вживання закінчень родового відмінка однини багатозначних іменників чоловічого роду.

Як свідчить мовна практика, чітко розрізняються закінчення *-а/-у* здебільшого в тих полісемантичних іменниках, у яких одне із значень є назвою особи, пор.: **авторитету (значення, вплив) – авторитета (про особу):** *Петро Порошенко нагородив орденом Свободи Богдана Гаврилишина за визначний особистий внесок у піднесення міжнародного авторитету України, багаторічну плідну наукову та благодійницьку діяльність* (“Україна молода”, 21.10.2016); *Справжній успіх прийшов тоді, коли я зняв музичний кліп за участю доньки місцевого авторитета* (І. Роздобудько); *Вироком суду кримінального авторитета звільнено від відбування покарання й відпущено на волю* (“Дзеркало тижня”, 18.02.2006); **детектива (агент) – детективу (твір):** *Любителі “класичного Шерлока” у виконанні Василя Борисовича Ліванова віднайдуть схожість із мультиплікаційним персонажем, особливо в специфічному хрипливому голосі детектива — впізнавана риса Холмса, якою його нагородив радянський актор* (“Україна молода”, 03.01.2013); *Сеанс останній детективу поглинає в синє світло тихі тіні* (В. Неборак); *...на однім лотку Петрівки зібрано все: від наукової монографії до іронічного детективу* (“Дзеркало тижня”, 18.02.2006); **оригіналу (першотвір) – оригінала (про людину):** *...щасливий можливості читати книжки мовою оригіналу...* (“Дзеркало тижня”, 03.06.2006); *На показі колекції Брабала Гурунга Віталій несподівано вискочив на подіум у стрінгах, чорному плащі й короні із зображенням Лео. ... А Гурунг на оригінала не розсердився і на вечірці після показу навіть одягнув забуту ним за лаштунками корону* (“Україна молода”, 12.02.2014).

Однак в інших випадках, коли обидва значення іменника є назвами неістот, спостерігаємо змішування цих закінчень, уживання їх як варіантних: **акта (документ) – акту (дія):** *Традиційному розбору свіжоспеченого нормативного акту так само традиційно передуватиме розповідь про природу явища, його історію й призначення* (“Дзеркало тижня”, 20.01.2007); *Херсонці привітали Литву з прийняттям Акту про незалежність* (“День”, 16.02.2017); **апарата (пристрій) – апарату (установа; сукупність органів):** *Телефон задзеленчав. – Кандидат історичних наук Крупка біля апарату, – вагомо так* (Л. Дашвар); *Дехто намагався через пресу пояснити, що, очевидно, клерки з апарата глави уряду припустилися банальної ляпки: мало йтися про “місто флотів двох дружніх держав”. А дехто зауважував, що після подібних казусів у нормальних країнах відповідальні політики подають у відставку чи, принаймні, публічно карають винних зі свого апарату* (В. Шкляр); *В Ужгороді*

відпрацьовано метод підтримки детоксикаційної функції печінки з використанням доступних, дешевших і дозволених для медичного використання частин **апарату** “штучна нирка”; ...функції печінки настільки різноманітні, що “протезувати” їх усі з допомогою одного **апарата** неможливо (“Дзеркало тижня”, 30.08.2008); **блока (механізм тощо) – блоку (об’єднання)**: Досвід зупинки АЕС є в Австрії, що побудувала блок, але так його й не запустила. Тепер на рік вона витрачає на підтримку цього **блоку** 50 млн. дол.; Тому що у вартість електроенергії, яку виробляє будь-який атомний енергоблок, закладається, у тому числі, й рядок витрат на зняття з експлуатації, кошти на це акумулюються протягом усього терміну роботи **блока** (“Дзеркало тижня”, 03.06.2006); Починається книжка із, по суті, філософського **блока**: “В, І, Р, А, Н, А, Д, І, Я, Л, Ю, Б, О, В”. Якщо скласти ці літери, то матимемо три знайомі слова (“Україна молода”, 10.03.2016); **буряка (один корінь – буряку (збірне))**: Без картоплі, моркви та **буряку** борщу теж не звариш (“Експрес”, 25.09.2008); **Ікра з буряка** – дуже смачна, ароматна і практично без специфічного бурякового присмаку. Потрібно: 700 г **буряка**, 150 г волоських горіхів, 4 зубчики часнику, гілочка кінзи, по столовій ложці цукру, оцту і соняшникової олії, сіль за смаком (“Україна молода”, 18.01.2017); **буфета (мебля) – буфету (закусочна)**: З **буфету** дістала Катеринин документ – свідоцтво про народження (Л. Дашвар); Причому цим третім поверхом і обмежили свободу пересування учасників форуму: ніяких тобі кулуарів і, крий боже, **буфета** (“Дзеркало тижня”, 18.02.2006); Про протест, що триває під стінами Ради, можна лише здогадатись хіба що по тому, як до вікон час від часу підходять фотографи й оператори, чи котрийсь із депутатів дорогою з **буфета** зазирне через скло на вулицю – що там відбувається (“Українська правда”, 22.02.2017); **дзвона (річ) – дзвону (звук)**: “Криноліни досі збереглись у весільних сукнях. Це такі круглі обручі, які інколи були у формі **дзвону**, а іноді – просто круглої форми” (“Україна молода”, 07.05.2014); Допомога Новинського Севастополю наразі проявилася ... у допомозі в придбанні нового **дзвону** для Свято-Володимирського собору в Херсонесі (“Україна молода”, 25.04.2013); **інструмента (окремий предмет) – інструменту (сукупність предметів)**: Але деякі принципи дії цього музичного **інструменту** лягли в основу відомих безплатних концертів (“Вечірні вісті”. – 2008. – № 34); Скажімо, чи відома пересічному сучасникові хоча б назва музичного **інструменту**, який він щодня спостерігає на 10-гризневій купюрі? (“Україна молода”, 17.01.2017); **каменю (маса, матеріал) – каменя (окремий уламок)**: Сьогодні відбудеться урочиста церемонія закладення першого **каменю** нового Палацу кіно... (“Урядовий кур’єр”, 28.08.2008); **органа (частина організму – органу (установа; друковане видання; засіб)**: – У мене,

мосьє Пелен, немає **органу** хвилювання, – я подивився на нього з таким багатозначним натяком, що він опустив голову й потягся до пляшки (В. Шкляр); Людина може не підозрювати про наявність у неї хвороби доти, доки здоровими залишаються 25% структури цього життєво важливого **органу**. Тільки вдумайтесь у цю цифру – три чверті **органа** вже загинули або не працюють так, як слід, а людина живе й трудиться як зазвичай; ... відновлення нормального функціонування **органу** неможливе ні з допомогою ліків, ні з допомогою апаратів (“Дзеркало тижня”, 30.08.2008); **пояса (пасок; талія) – поясу (смуга, зона)**: Вже дорогою до автомобіля, застібаючи плащ, вона помітила відсутність **поясу** і посміхнулася (О. Жовна); У східній частині Гудзонової затоки в провінції Квебек розташований супракрystalний пояс Нуввуагіттук, що містить вулканічні й осадові породи. Це одна з найдавніших геологічних формацій: вважається, що вік **пояса** досягає 4,28 млрд років (“День”, 02.03.2017); **соняшника (одна рослина) – соняшнику (збірне)**: Через затяжні дощі збирання **соняшника** затягнулося по всій Україні...; Тому прогноз про те, що рентабельність **соняшника** цього року буде нижчою на 40% , – доволі оптимістичний (“Експрес”, 25.09.2008). Характерно, що випадки вільного варіювання цих закінчень трапляються в одного автора, в тій самій статті. Отже, незважаючи на рекомендації, розміщені в правописних виданнях, у мові спостерігаємо порушення чинних правил орфографії.

Решта багатозначних іменників у родовому відмінку однини має або закінчення *-а(-я)*, або *-у(-ю)*. Саме в таких словах трапляється найбільше хитань у виборі одного з них. Нагадаємо, що в загальних рисах ці флексії якоюсь мірою розмежовують конкретне (*-а/-я*) і абстрактне та взагалі нечітко окреслене (*-у/-ю*). У процесі історичного розвитку мови чимало лексем набувають додаткових відтінків значень, які не завжди встигають позначити в словниках. Тож авторів доводиться робити власний вибір усупереч рекомендаціям правописів і словників. Наприклад, іменник *гардероб* має такі значення: 1. Шафа. 2. Роздягальня, приміщення. 3. *перен.* Увесь одяг однієї людини. Словники подають для нього закінчення *-а* в родовому відмінку. Однак конкретне (предметне) значення в нього лише перше (шафа), інші згідно з правилами чинного правопису повинні набувати закінчення *-у* (назви приміщень, установ, збірні поняття тощо). Саме таке розрізнення й спостерігаємо на сторінках художніх творів та шпальтах газет і журналів: ...*Білінкевич* своє діло *знає туго*, він *навіть устигає здати всі ваші речі до гардеробу*, і ви – *легкі та звільнені – сідаєте до столу*, *аби, як висловився Мартофляк, повечеряти*; *Час минав, і Юрко перебрав уже, здавалося, половину гардероба*, а так і не *знайшов відповідної собі вдяганки* (Ю. Андрухович); *Біля гардеробу* *заховався*, *почекав*, *поки вони одягнуться* (І. Роздобудько); “*Буде весело*”, – *резюмує лідер НФ і йде до*

гардеробу (“Українська правда”, 22.02.2017). На жаль, часто трапляються випадки помилкового вживання вказаних флексій, як-от: іменник **бар’єр** має такі значення: 1. Невисокі поручні, паркан, огорожа. 2. Перепона, перешкода, що встановлюється на біговій доріжці, арені цирку та ін. 3. **перен.** Про те, що перешкоджає здійсненню, розвиткові чого-небудь. У реченні *Варто лише поставити біля **бар’єру** гарних акторів і лише направити вектор їхньої сценічної дуелі* (“Україна молода”, 04.04.2008) це слово має конкретне значення, тож повинно набути закінчення **-а**. Натомість у реченні *Однак жінка не відчуває вікового **бар’єра*** (“Експрес”, 29.08.2008) іменник **бар’єр** має абстрактне значення, тому доречніше було вжити закінчення **-у**. Іменник **пори́г** має чотири значення, однак у родовому відмінку незалежно від того, у якому значенні його вжито, набуває лише закінчення **-а**. Якщо це слово позначає “дерев’яний брус, закріплений на підлозі під дверима; нижню частину одвірка”, то вживання закінчення **-а** цілком зрозуміле: *Ступила крок-другий і завмерла – метрів за п’ять від порога стояв Стас* (Л. Дашвар). У випадку, коли слово виступає із значенням “крайня межа чого-небудь” зміна закінчення на **-у**, на нашу думку, є закономірною, пор.: *Епатаж – це певне апелювання до порогу чутливості* (“Дзеркало тижня”, 18.02.2006). У реченні *З порогу про свою неприязнь до майданчика політичних баталій повідомив голова НТКУ Зураб Аласанія* (“Українська правда”, 03.03.2017) іменник **пори́г** із прийменником не вказує на конкретний предмет, швидше набуває значення прислівника “одразу”, тому закінчення **-у** в цьому випадку сприймається як нормативне. Іменник **предмет** лише в першому значенні виступає як конкретна назва (“будь-яке конкретне матеріальне явище, що сприймається органами чуття”). В інших значеннях він сприймається більш як абстрактне, узагальнене поняття (“логічне поняття, що становить зміст думки, пізнання; коло знань, що становить окрему дисципліну викладання”). Тож не дивно, що в мовній практиці трапляються форми **предмету** замість **предмета**: *Сучасні комп’ютерні технології дають їм можливість завантажувати конспекти лекцій, брати участь у семінарах, мати своєчасні консультації з того чи іншого предмету* (“Дзеркало тижня”, 27.01.2007); *Щоб викладати у школі, тепер достатньо мати вищу освіту, глибокі знання з якогось шкільного предмету, лідерські якості та багато натхнення* (“Українська правда”, 14.02.2017); *Українські школи отримують вісім тисяч електронних атласів із предмету “Всесвітня історія, 10 клас” та стільки ж з “Історії України, 10 клас” для 12-річної школи* (“Україна молода”, 14.09.2006). Проте абсолютно не виправданим є використання закінчення **-у** в такому реченні: *Це не означає, що не можна порівнювати, але такі порівняння описують лише одну з якостей описуваного предмету, людини, явища, створюють у нашій голові*

далеку від реального стану речей картину (“День”, 16.03.2017). Так само іменник *тендер* може набувати і конкретного (“фін. Бланк з пропозицією визначення вимог, послуг...”), і абстрактного значення (“конкурс на право виконання яких-небудь робіт; торги, що влаштовуються з метою найбільш вигідного продажу чого-небудь”). Саме це і спричинює вживання його з обома закінченнями: ... чому будівництво почалося ... без проведення **тендера** і залучення інших мостобудівних організацій...; Тільки навіщо, коли генпідрядник – переможець **тендеру** не тільки повністю виконує свої зобов’язання, а й постійно нарощує темпи робіт (“Дзеркало тижня”, 03.06.2006). Іменник *кінематограф* має два значення: 1. Те саме, що кіноапарат. 2. рідко. Те саме, що кіномистецтво. У першому випадку слово позначає конкретний предмет, у другому – абстрактне поняття, хоч у словнику подано лише одну форму родового відмінка – *кінематографа*. Цілком виправданим є вживання його із закінченням -у, коли воно має друге значення: *І я не раз наводив приклад з американського кінематографу...* (“Дзеркало тижня”, 20.01.2007). Усі розглянуті значення полісемантичних іменників зафіксовані в словниках, однак у них відсутня диференціація закінчень родового відмінка, унаслідок чого в мовній практиці з’являються варіантні форми іменників залежно від контексту, в якому вони вжиті.

Чимало іменників у процесі розвитку мови зазнають семантичних зрушень, що не завжди встигають відбивати словники. Так, наприклад, слова *ірокез* (“представник групи індіанських племен”), *негатив* (“фот. Зображення на світлочутливій плівці...”), *позитив* (“фот. Передруковане з негатива фотографічне зображення...”) у лексикографічних джерелах представлені як однозначні. Нині вони набули ще й інших значень, пор.: *Волосяний покров перуанські безшерсті мають лише на кінчику хвоста та на голові – у вигляді ірокезу* (“Газета по-українськи”, 26.01.2007), де *ірокез* – складна й незвичайна зачіска, популярна в субкультурі панків і серед людей, що віддають перевагу екстравагантному стилю. Тож логічним для назв істот є використання флексії -а, для назви зачіски – -у. Лексеми *негатив* і *позитив* у фотографії позначають конкретні назви, тому словники подають для них у родовому відмінку закінчення -а. У сучасному слововжитку ці іменники набули додаткових значень, як-от: *негатив* – почуття, яке несе в собі руйнівну енергію; *позитив* – це оптимізм, стан радості тощо. Відповідно, уживаючись у цих значеннях, вони набувають закінчення -у, що й підтверджує зібраний фактичний матеріал: *Раухтопаз виводить з організму шлаки і оберігає від негативу* (Л. Дашвар); *Нам так хочеться вже забути про війну, ми так втомилися від її негативу* (“Україна молода”, 18.05.2016); *Оптимісти ж, навпаки, рідше страждають від негативу, і схильні швидше від нього позбавлятися* (“Корисні поради”, 18.12.2016); *Від неї ні загроз, ні позитиву* (“Українська правда”, 23.01.2017); *Незважаючи на*

весь спектр випромінюваного **позитиву**, саме дзвони серед розмаїття церковної атрибутики й начиння у новітній історії найчастіше потрапляли в немилість; Таким чином, **позитиву** “набирається” не тільки тіло, а й душа (“Україна молода”, 25.10.2012).

У мовному контексті потенційно будь-яке слово з конкретним значенням може бути вжито в переносному значенні. Відповідно виникає необхідність у точному вживанні закінчень родового відмінка. Наприклад, іменник *каркас* позначає металеву чи дерев’яну основу якої-небудь речі, споруди; кістяк. Тому вживати його із закінченням -у неправильно: *Далі його зачісували догори й за допомогою шпильок і стрічок прикріплювали до **каркасу*** (“Газета по-українськи”, 06.03.2012). Натомість у реченні “Протягом наступного року уряди двох країн будуть працювати над створенням “**каркасу**” відносин і нормативної основи для розвитку зв’язків та плідної співпраці”, – зазначив український міністр (“Україна молода”, 09.11.2005) така форма є виправданною, оскільки лексему *каркас* ужито в метафоричному словосполученні, тобто в переносному, абстрактному значенні.

Звичайно, усі ймовірні випадки переносного вживання слів неможливо відбити у словниках. У фахових журналах, збірниках періодично надаються консультації з цього приводу, проте виходить така література невеликим накладом, тож не завжди рекомендації вчених стають відомими для широкого загалу. Наприклад, відомий мовознавець К. Городенська у журналі “Дивослово” (2013. – №2) радить: “Слова *Кубок*, *Суперкубок* зі значенням “приз” у родовому відмінку однини потрібно вживати із закінченням -а (*Футболісти не вибороли Кубка (Суперкубка)*), а зі значенням “спортивні змагання, ігри” – із закінченням -у (*1/8 фіналу Кубка світу з футболу*)”. У мові ЗМІ й досі плутаються у вживанні цих закінчень: *Жіноча збірна України посіла четверте місце в естафеті на шостому етапі **Кубка** світу з біатлону, який 22 січня завершився в італійському Антхольці-Антерсельві...* (“День”, 22.01.2017); *Натомість на перший у новому тенісному році матч **Кубка** федерації місця у заявці не знайшлося вже для Бондаренко, котра на даний момент є третьою ракеткою України* (“Україна молода”, 14.02.2017); *Україна виборола “срібло” **Кубку** світу з фехтування; Національна команда України з фехтування на шпагах виборола срібні медалі **Кубку** світу в канадському Ванкувері* (“День”, 20.02.2017). Здається, що автори публікацій просто не переймаються проблемою грамотності, точності їхнього писемного мовлення. Як інакше пояснити той факт, що в заголовку статті вжито одне закінчення, а в її тексті – інше: *Український біатлоніст здобув “бронзу” на етапі **Кубку** світу* (заголовок); *Українець Сергій Семенов виграв бронзову нагороду у гонці на 20 км на етапі **Кубка** світу з біатлону* (текст) (“День”, 20.01.2017).

Отже, здійснене дослідження виявило серйозну проблему розмежування закінчень родового відмінка в багатозначних іменниках чоловічого роду. У лексикографічних виданнях для частини таких слів подано вказівки щодо вживання флексій *-а/-у* (однак, незважаючи на це, у мовній практиці спостерігаємо значні порушення цих рекомендацій), для більшості полісемантичних лексем указано лише одне із закінчень, яке не завжди точно відповідає значенням, що їх набуває слово в різних контекстах (пор. бар'єр, поріг), деякі іменники набувають нових семантичних відтінків, які ще не позначені у словниках (ірокез, негатив, позитив). У таких випадках необхідно ставитися дуже уважно до вибору одного із закінчень, адже писемне мовлення повинно бути зразковим, виявляти загальну культуру автора. Тож проблема вибору закінчення родового відмінка в багатозначних словах постійно повинна перебувати в центрі уваги громадськості, але насамперед усіх тих, чиє мовлення має бути зразком для інших.

ЛІТЕРАТУРА

1. Пилинський М. М. Мовна норма і стиль / М. М. Пилинський. – К. : Наук. думка, 1976. – 208 с.
2. Струганець Л. Динаміка лексичних норм української літературної мови ХХ століття / Л. Струганець. – Тернопіль : Астон, 2002. – 352 с.
3. Тараненко О. Сучасні тенденції до перегляду нормативних засад української літературної мови і явище пуризму (у межах граматичних категорій іменника) / О. Тараненко // Мовознавство. – 2005. – № 3-4. – С. 85–103.
4. Український правопис. – К. : НВП “Видавництво “Наукова думка” НАН України”, 2012. – 286 с.
5. Ющук І. Повернімося до правопису обличчям / Іван Ющук // Дивослово. – 2009. – № 3. – С. 22–26.

Стаття надійшла до редакції 22 березня 2017 року